

3. Іванчук М.Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал (Виховний особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання / М.Г. Іванчук. – Чернівці: ЧГУ, 2004. – 240 с.

4. Косырев В.П. Непрерывная методическая подготовка педагогов профессионального обучения: Монография / В.П. Косырев. – М.: Изд-во АНО "СРО", 2006. – 348 с.

5. Прокоф'єва М.Ю. Технологія проектування практики в інтегрованій професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів / М.Ю. Прокоф'єва // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. – № 5. – С. 13-24.

Стаття надійшла до редакції 24.06.2010р.

УДК 371.124:78

І.Д. Андрущенко
доцент,
Криворізький ДПУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

У статті досліджено основні засади формування поняття "творчість"; вивчено сутність поняття творчої активності учителя музики як важливого компонента педагогіки; розглянуто нові наукові підходи у дослідженні професійного розвитку вчителя та підвищенні рівня його творчої активності.

Ключові слова: творчість, творча активність.

В статье исследованы основы формирования понятия "творчество"; изучена сущность понятия творческой активности учителя музыки как важного компонента педагогики; рассмотрены новые научные подходы к исследованию профессионального развития учителя и повышению уровня его творческой активности.

Ключевые слова: творчество, творческая активность.

The article investigates the basics of formation of the notion "creativity", studies the essence of the notion of creative activity of music teacher as an important pedagogical component; considers new scientific approaches to the research of teacher's professional development and growth of its creative activity level.

Key words: creativity, creative activity.

Постановка проблеми. Глибокі соціальні, духовні та економічні зміни, що відбуваються на межі третього тисячоліття в Україні, поставили систему освіти в ряд найважливіших соціальних проблем. За цих умов особистість педагога у професійній діяльності набуває особливої значущості.

Необхідність модернізації змісту інтегрованої мистецької освіти, поліпшення практики музичного виховання та навчання школярів, спрямованої на формування творчої особистості з високорозвиненим світом духовних цінностей, музично-естетичних інтересів зумовлюють нагальну потребу у зростанні творчої зацікавленості вчителів музики. Розв'язання кожної з проблем вимагає від учителя музики відповідальності й своєчасного передбачення, розуміння та проектування освітньої музично-педагогічної роботи, гнучкого стилю мислення у музично-педагогічній праці.

На сучасному етапі педагогічний досвід свідчить, що впровадження музично-педагогічних технологій у розвиток школи, результативність музичних досягнень школярів значною мірою залежать від творчої активності та зацікавленості вчителів, здатних по-новому застосовувати отриману професійну підготовку в нових умовах сьогодення. Тож тема дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз висвітлення проблеми творчості свідчить про своєрідність суджень, висновків, теорій у працях дослідників і переконливо доводить, що творчість є характеристикою творчої особистості. Цілком закономірно, що ефективний розвиток відбувається тільки в процесі активної діяльності суб'єкта.

Різні аспекти творчої діяльності проаналізовано в українській філософсько-психологічній літературі у працях: В.Куценка, Г.Батищева, В.Шинкарука, А.Шуміліна, В.Роменця, А.Нікіфорова, Б.Новикова та інших. Отже, сучасні філософські концептуальні підходи до розуміння категорії творчості все виразніше зосереджуються не тільки на діяльнісному, але й особистісному аспекті, де творча особистість закономірно постає в центрі посиленої уваги вчених, практиків різних галузей знань.

Проблема творчої активності вчителя як одна зі складових педагогіки творчості знайшла відображення в працях В.Андрєєва, Н.Козленко, Н.Кузьміної, С.Сисоевої та інших. У переважній більшості висновків науковців творча активність учителя розкривається як педагогічна пошуково-перетворювальна діяльність або як особлива здібність у характеристиці особистості творчого вчителя. У педагогічній літературі питання творчої особистості є найважливішим при вивченні педагогічної творчості, в якій визначається пріоритет діяльнісного підходу.

Мета і завдання дослідження. У зв'язку з цим метою написання статті є вивчення основних засад формування та підвищення рівня творчої активності майбутніх вчителів, зокрема вчителів музики.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

- дослідити філософські підвалини поняття “творчість”;
- вивчити сутність поняття творчої активності учителя музики як визначального компонента педагогіки;
- розглянути нові наукові підходи у дослідженні професійного розвитку вчителя та підвищенні рівня його творчої активності.

Основний виклад матеріалу. Сучасний якісний стан музичного навчання та виховання учнів потребує переходу у професійній праці до найвищого розвитку музично-педагогічної діяльності творчого рівня. Нова соціально-економічна та духовна ситуація, яка склалася у суспільстві, закономірно обумовлює підвищення ролі творчості на всіх етапах людської діяльності.

Розглянемо філософські підвалини поняття творчості, що є методологією дослідження, певною пізнавальною позицією, необхідною для обґрунтування проблеми. Сучасна філософська концепція визначає творчість як результат діяльності свідомості людини, найвищу форму її активності, що спрямовує діяльність особистості на створення якісно нових духовних і матеріальних цінностей. У сучасному філософському контексті творчість виступає як форма буття та родова суть людини, в результаті якої відбувається її розвиток, самовдосконалення, самореалізація. Творчість як розвиток здійснюється у людській діяльності різних форм.

Творча активність виступає визначальною рисою свідомості, однією з основних її функцій. Інтенсивність і форми прояву творчої активності різні, вони зумовлені характером, ступенем впливу зовнішніх та внутрішніх особистісних факторів, що істотно впливають на ступінь новизни й цінність результату. Творча активність як органічний компонент педагогіки творчості знаходить сучасне обґрунтування у науковій педагогічній теорії й практиці.

Розглядаючи творчу активність як особливу характеристику творчого вчителя, дослідники спираються на підвалини психологічної науки, розкривають її змістовну сутність в аспекті педагогізації, стратегій професійної педагогічної праці. Досвід педагогічної діяльності свідчить, що творча активність є одним із найважливіших чинників педагогічної майстерності, професійного зростання особистості вчителя.

Новий підхід у дослідженні професійного розвитку вчителя виявила М.Мітіна, яка виокремлює альтернативні стратегії професіоналізації: модель адаптивної поведінки вчителя і модель професійного розвитку.

До характеристик адаптивної моделі належать: фрагментарність, підпорядкування зовнішнім обставинам, виконання соціальних норм, напрацювання алгоритмів педагогічних ситуацій, соціальна й особистісна адаптація. У моделі професійного розвитку вчителя дослідниця визначає здатність вийти за межі повсякденної стереотипної педагогічної діяльності, побачити педагогічну працю в цілому, усвідомити можливості та готовність до змін, вміння самостійно продукувати мету та завдання, що йдуть всупереч із прийнятими в даній школі. Фундаментною умовою професійного розвитку, за М.Мітіною, є перехід на більш високий рівень самосвідомості [3, с. 27].

Отже, творча активність учителя музики є необхідною умовою високоякісної музично-педагогічної праці, засобом використання професійної підготовки.

Слід зазначити, що сучасна музично-педагогічна підготовка майбутнього вчителя музики у ВНЗ спрямована на потреби шкільного викладання й збагачується науковим внеском учених-практиків у галузі музичної педагогіки, музичної психології, мистецької освіти.

Так, розроблено професіограму вчителя музики (Є.Абдулін, Л.Арчажникова); створюється система цілісної професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта (О.Ростовський, С.Рудницька та інші); розглядається проблема педагогічної спрямованості викладання окремих спеціальних дисциплін на музично-педагогічних факультетах, висвітлюються питання методичної підготовки в процесі педагогічної практики, підкреслюється необхідність музично-психологічної підготовки вчителя музики (С.Науменко); розкривається інноваційний підхід до музично-педагогічної та художньої освіти в контексті освітньої галузі "Естетична культура" (О.Щолокова та інші).

Як зазначає Л.Г.Арчажникова, творча діяльність учителя музики виявляється у розв'язанні безлічі як типових, так і оригінальних завдань, які

виникають у процесі роботи з учнями. Включаючи всі ознаки творчості, вона охоплює процесуально-психічний (наявність пізнавальних та творчих здібностей), змістовий (рівень оволодіння системою художньо-естетичних та музичних знань та їх узагальнення), мотиваційний (потреба у виявленні, постановці та вирішенні музичних творчих завдань) компоненти.

Провідним мотивом, рушійною силою музично-творчої діяльності виступає інтерес до музичного мистецтва як сукупність інтелектуальних, соціальних та вольових процесів особистості (Є.Бурлака, В.Цукерман, Г.Тарасов), які зумовлюють творчу активність як дієву потребу в сприйманні та осмисленні музики, прагнень до глибоких переживань, самостійного вираження почуттів та думок в індивідуальній формі їх утілення [2, с. 14].

Специфічною особливістю діяльності педагога-музиканта є прагнення до розвитку музично-творчого потенціалу учнів через особистісні емоційні переживання, що пов'язано з емоційним впливом музичного мистецтва. "У мистецтві – і у творчій, і у виконавській, і у споживацькій діяльності людей – емоції відіграють особливо важливу роль. Вони не тільки спонукають суб'єкт до активності, не тільки активізують усі інші його психологічні процеси, але й пов'язують їх в єдине ціле, визначаючи те русло, за яким повинні відбуватись акти сприймання, уявлення, уяви та мислення", – вважає Б.Додонов [12, с. 205].

Як відомо, до основних видів музичної діяльності належать сприймання музики, виконання, творчість. Музикознавці вважають, що творчість - це не тільки створення, композиція, але й виконання та сприймання, в яких діють загальні закони музичного мислення, де сприймання входить до процесу творення й виконання музики.

Як одна з форм творчої діяльності, музичне сприймання утворює багаторівневий процес зі своєю складною структурою, етапами (пізнання, переживання, оцінка, відтворення). Активний характер музичного сприймання виявляє компоненти творчого процесу, якому притаманні передчуття, передбачення, посиленій емоційний стан збудження, почуття краси, натхнення, захоплення, підсвідомість та інтуїція, творчий сумнів.

Досліджуючи творчий характер музичної діяльності, вчені особливу роль відводять музичному мисленню. Творча музична діяльність завжди пов'язана з музичним мисленням, яке характеризується розвиненою інтуїцією, зв'язками з чуттєвими уявленнями, людською свідомістю й підсвідомістю [11, с.36]. Серед важливих аспектів вивчення активної природи творчого музичного сприймання теоретики виділяють асоціативну логіку. У процесі сприймання музики закономірно виникає співтворчість як найактивніше цілісне сприйняття, яке ґрунтується на співпереживанні авторському баченню світу, самостійному творчому осмисленні, оцінці та інтерпретації образного змісту твору. Співтворчість виникає в усіх формах спілкування з музикою: слуханні, імпровізації, виконанні. Глибина цього процесу залежить від особистісно-індивідуальних характеристик суб'єкта.

Висновки. Отже, сучасні наукові концептуальні підходи до розуміння категорії творчості все виразніше зосереджуються не тільки на діяльносному, але й особистісному аспекті, де творча особистість закономірно постає у центрі посиленої уваги вчених, практиків різних галузей знань. Аналіз висвітлення проблеми творчості свідчить про своєрідність суджень, висновків, теорій у працях дослідників і переконливо доводить, що творчість є характеристикою творчої особистості. Цілком закономірно, що ефективний розвиток відбувається тільки в процесі активної діяльності суб'єкта.

Враховуючи зазначене, ми доходимо висновку, що творча активність – це відображення суб'єктом власної родової сутності, в якій розкривається й неповторна індивідуальність, здатність до діяльності, що має оригінальний перетворюваний характер, продуктивно-позитивну цінність, моральне спрямування. Творчу активність ми визначаємо як психологічну властивість суб'єкта, в якій виявляється дієвий стан готовності до музичного пізнання за межами музично-педагогічних ситуацій.

Творча активність учителя музики – психологічна властивість суб'єкта, в якій виявляється здатність до індивідуально-неповторного особистісного та професійного самовираження, розкривається якісна зміна, пошуково-перетворювальний характер музичної та музично-педагогічної діяльності з усіма характерними особливостями творчого процесу.

Провідний принцип розвитку творчої активності вчителя музики, як ми вважаємо, ґрунтується на педагогічній концепції, яка орієнтується на закономірності самої музики й вирішує педагогічні завдання засобами музичного мистецтва на основі особистісно-діяльнісного підходу.

Список використаних джерел

1. Асаф'єв Б.А. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б.А.Асаф'єв. – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1973. – 144 с.
2. Вопросы музыкальной педагогики: сборник научных трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1980. – 131 с.
3. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя / Л.М.Митина. – М.: Просвещение, 1998. – 162 с.
4. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / укл. Н.В.Гузій. -К.:ІЗМН, 2000.-168с.
5. Педагогічні технології: Наука – практиці: навчально-методичний щорічник / О.І.Кульчицька, С.О.Сисоєва, Я.В.Цехмістер / за заг. ред. С.О.Сисоєвої. – К.: ВШОЛ, 2002. – Вип. 1. – 281 с.
6. Психология одаренности: проблемы, структура, показатели: сб. статей / Редколлегия: М.А.Холодная, О.А.Комаровская, Р.А.Семенова, А.Г.Виноградова, С.И.Науменко. – К., 2002. – 100 с.
7. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання: навчальний посібник / О.Я.Ростовський. – К.: ІЗМН, 1997. – 256 с.
8. Рудницька О.П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посібник / О.П.Рудницька. – К.: ІЗМН, 1998. – 248с.
9. Сисоєва С.В. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С.В.Сисоєва. – К.: Поліграф книга, 1996. – 406 с.

10. Творча особистість учителя: проблеми теорії й практики: збірник наукових праць / Вип. кол. Гузій Н. В. (відпов. за вип.) та інші – К.: НПУ, 2001. – Вип. 6. – 295 с.

11. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць / Редколегія О.П.Щолокова та ін. – К.: НПУ, 2000. – 181 с.

12. Художественное творчество. Вопросы комплексного изучения / Отв. ред Б.С.Мейлах. – Л.: Наука, 1983. – 287с.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2010р.

УДК 378. 147

О.М. Драшко
асистент,
Криворізький ДПУ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ

Стаття присвячена одній із проблем організації самостійної роботи студентів під час виконання творчих проектів. У статті розкриваються умови ефективного використання самостійної роботи під час застосування педагогічних технологій на заняттях.

Ключові слова: самостійна робота, творчі проекти, навчально-пізнавальна діяльність.

Статья посвящена одной из проблем организации самостоятельной работы студентов во время работы над творческими проектами. В статье раскрываются условия эффективного выполнения самостоятельной работы при использовании педагогических технологий на занятиях.

Ключевые слова: самостоятельная работа, творческие проекты, учебно-познавательная деятельность.

The article is devoted one of problems of organization of independent work of students during work above creative proektami. In the article the terms of effektivnogo implementation of independent work open up at the use of pedagogical technologies on employments.

Keywords: independent work, creative proekty, educational-cognitive activity.

Постановка проблеми. Педагогіка вищої школи у виборі підходів до формування творчого потенціалу майбутніх фахівців орієнтована на впровадження продуктивних педагогічних технологій. За переконанням М. М. Фіцули: “Уміння педагога застосовувати різні технології навчання дає йому змогу творчо підходити до організації навчально – пізнавальної діяльності студентів, обираючи в конкретних умовах технологію навчання, яка найбільше забезпечує засвоєння знань, формування умінь і навичок” [6, с.181]. Серед таких останнім часом приваблює увагу педагогів-практиків можливість використання проектно-технологічної діяльності у професійній підготовці майбутніх фахівців для різних галузей науки.

Мета статті: обґрунтувати умови ефективного використання проектно-технологічної діяльності в організації пізнавальної діяльності студентів. У педагогічній літературі проектно-технологічна діяльність характеризується як творча діяльність суб’єкта пізнавального процесу зі створення „проекту”. Термін „проект”, за тлумаченням словників, є кинутий вперед задум, план будь-якої дії, тощо. Є.С. Полат таку діяльність визначає як метод проектів, який у навчанні відображає спосіб досягнення мети через детальну розробку проблеми, що повинна завершитися цілком реальним, практичним результатом [3].